

K-Index Hlídače státu – trnitá cesta ke zlepšení hospodaření státních úřadů

Co se dozvíte: I přes ztuhlost státní správy je možné dosáhnout jejího radikálního zlepšení

V této případové studii se zaměřujeme na nesnadnou cestu aplikace nového analytického nástroje K-Index na státní správu. Cílem projektu bylo především ztransparentnit hospodaření úřadů a ukázat jim klíčová rizika v jejich hospodaření. Díky zpětné vazbě v obou dvou směrech se podařilo obojí: s individuální sadou doporučení jsme pomohli stovkám institucím zlepšit jejich hospodaření, zároveň jsme na základě jejich připomínek upravili metodiku K-Indexu.

Samozřejmě, cesta nebyla jednoduchá. Jak ukážeme v této studii, státní správa apriori netouží po rychlé a efektivní změně, na to je příliš zkosnatělá. Povedlo se nám však projít skrz stádia hněvu, represe, výhrůžek i rezignace až k ochotě úřadů změny přijmout a začít změnit své chování.

Kontext: K-Index v kostce

K-Index (index klíčových rizik) je softwarový nástroj Hlídače státu, který na základě otevřených dat z Registru smluv analyzuje transparentnost úřadů a jejich hospodaření s veřejnými prostředky. Slouží jako srovnávací a hodnotící nástroj, který má za cíl zlepšit a kultivovat chování státních institucí. Pomocí dat z Registru smluv umí K-Index identifikovat riziková místa ve smluvních vztazích státu a soukromých subjektů.

Nástroj pomáhá k zodpovědnému hospodaření státních úřadů, organizací a institucí. Detailně identifikuje slabá místa ve fungování organizací a následně poskytuje individuálně sadu doporučení. Přínos K-indexu ukazují i konkrétní výsledky. Za necelý rok od zveřejnění projektu stovky institucí zlepšilo své hospodaření. Hodnocené úřady vnímají analytický nástroj jako užitečnou pomůcku, která jim pomáhá vylepšovat interní procesy a dodržování zákonů. A snadněji odhalovat občasné chyby, ke kterým dochází.

Projekt K-Index podpořila Nadace OSF v rámci programu Active Citizens Fund, jehož cílem je podpora občanské společnosti a posílení kapacit neziskových organizací.

Klíčové momenty práce s konfrontačním přístupem a kontroverzí

V průběhu projektu K-Index jsme debatovali s mnoha subjekty, ať už s povinnými z hlediska zákona o Registru smluv S (č. 340/2015 Sb.) i nepovinnými subjekty (tyto jako druhá smluvní strana). Zaznamenali jsme s těmi aktivními (kteří se skutečně zabývali snahou "mít vše v pořádku", dle zákonných norem a lhůt, které K-index monitoruje a hodnotí) významný posun k dobré praxi a zejména k pochopení naší práce.

Obvyklá cesta body komunikace mezi Hlídačem státu a aktivním povinným subjektem byla po našem kontaktování subjektu s předběžnými výsledky K-indexu následující:

1. Primární komunikace:
  - a. dotazy na metodiku K-Indexu
  - b. návrhy na úpravu parametrů K-Indexu
  - c. dotazy ohledně možnosti opravy chybně publikovaných smluv
  - d. dotazy na metodiku Registru smluv (dále jen RS)
2. Sekundární komunikace:
  - a. komunikace ohledně konkrétních smluv a jejich nápravy v RS
  - b. požadavek na kontrolu provedených změn v RS
3. Výsledek
  - a. požadavek na rekalkulaci K-Indexu (často i za předchozí roky, protože subjekt revidoval i dále do minulosti)
  - b. poděkování za užitečný nástroj kontroly a informace o přijetí nových organizačních opatření ke zefektivnění práce a k transparentnosti

Valná většina nás kontaktujících úřadů diskutovala o jednotlivých parametrech K-Indexu, navrhovala změny, aktivně se zajímala o detaily. Mnoho subjektů se však také na začátku pouze bránilo svému hodnocení a zarytě jej odmítalo. Po společné cestě konzultací, vysvětlování a náprav jsme ale většinou došli ke konsensu. Tak to bylo i s MěÚ Přelouč, který uvádíme jako názorný příklad v této případové studii:

Citace z e-mailu podpora@hlidacstatu.cz ze dne 31. května 2021:

"Dobrý den,

předně děkujeme za možnost vyjádřit se k hodnocení K-Index, který považujeme za užitečný nástroj ke zlepšování transparentnosti veřejné správy. K jednotlivým zjištěním v hodnocení jsme se podrobně vyjádřili u příslušných parametrů K-Indexu a v návaznosti na zjištění Hlídače státu přijali nová organizační opatření, jejichž cílem je zdokonalit a zefektivnit proces zveřejňování smluv v podmínkách MěÚ Přelouč.

Mgr. Veronika Dofková, právnička MěÚ Přelouč" (veronika.dofkova@mestoprelouc.cz)

Této zprávě předcházelo více než 4 desítky zpráv (přes e-mail podpory), kde jsme řešili konkrétní publikované smlouvy v RS, jejich automatickou detekci Hlídače z hlediska chybovosti a jejich vliv na celkové hodnocení K-Indexem. Díky aktivitě Hlídače (upravení některých parametrů K-Indexu, konzultace) a nadprůměrnému zájmu úřadu se podařilo postupně napravit značnou část chybně publikovaných smluv v RS (obvykle překlepy v metadatech, provázání dodatků atp.). Bodový stav K-Indexu před opravami v RS byl u města Přelouč 8,58 (blížíci se známce D). Po rekalkulaci, která proběhla na základě požadavku úřadu (po opravách v RS) je nyní známka K-indexu za rok 2020 na bodové hodnotě 5,06 = známka B.

Odkaz na subjekt: <https://www.hlidacstatu.cz/kindex/detail/00274101>

Obdobně tomu bylo také u Národního muzea. Přes počáteční vyjádření plné rozladění se podařilo společně se subjektem vysvětlit a napravit chyby. *"Projekt K-Index kultivuje. Pomohl nám vylepšit naše vnitřní procesy a systémy zadávání vybraných veřejných zakázek. Národní muzeum bude vždy organizací specifickou, výjimečnou i z hlediska spektra partnerských vztahů, ale transparentnost při nakládání s prostředky je naší trvalou prioritou i cílem. Ocenili jsme loňská doporučení, některá implementovali a jsme rádi, že se to projevilo na výborném hodnocení Národního muzea za rok 2020. Projekt nevnímáme jako našeho hlídače, ale především jako nástroj, který nám pomáhá zlepšovat naši transparentnost vůči veřejnosti."* říká Michal Lukeš, generální ředitel Národního muzea.

Skvělým zjištěním bylo to, že zpětná vazba funguje i opačně. *"Po zpětné vazbě a zkušenostech s K-Indexem za roky 2017-2019 jsme mírně upravili metodiku výpočtů, která nyní realističtěji zohledňuje například rámcové smlouvy s nulovou hodnotou či smlouvy o zápůjčce apod. Na požádání desítek subjektů jsme asistovali při nápravách nedostatků v publikovaných smlouvách v Registru smluv. Mnohé další instituce se na nás obracely pro radu, jak do budoucna předcházet opakujícím se chybám. A to nejen v souvislosti s bodovým ohodnocením, ale i proto, že dosud některým detailům Registru, na které jsme upozornili, nevěnovaly pozornost,"* říká Michal Bláha, ředitel Hlídače státu.

Chcete vědět víc?

Web Hlídače státu: www.hlidacstatu.cz

Oblast/kategorie: Protikorupční/watchdogová kampaň

Klíčová slova: hospodaření státu, transparentnost, protikorupční kampaň